

Energiteknikavdelningen
Peter Rohlin
016-544 21 12
peter.rohlin@energimyndigheten.se

Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande angående rapporten "Underlag för internationell strategi för svensk forskningspolitik"

Sammanfattning

- Energimyndigheten instämmer i allt väsentligt i rapportens förslag.
- Energimyndigheten tillstyrker utredarens förslag om att Regeringen bör ta initiativ till skapandet av ett kraftfullt nätverkssamarbete och att Energimyndigheten utgör en viktig part i ett sådant nätverk.
- Energimyndigheten instämmer med utredaren att i frågan om organisatorisk hemvist för detta nätverk bör ansvaret för detta ligga på en forskningsfinansierande myndighet, företrädevis VINNOVA eller dess efterföljare.
- Energimyndigheten stödjer förslaget att Regeringen initierar utvecklingen av strategiska allianser för svensk akademisk och industriell forskning i ett antal av de länder som tidigare utpekades som ägnade för särskilda insatser.
- Energimyndigheten delar utredarens analys att beslut och verkställighet av de ökade ambitionerna i det internationella forskningssamarbetet bör ske snarast möjligt samt vad gäller behovet av långsiktighet.
- Energimyndigheten stödjer behovet av ökade basresurser för att förstärka såväl omvärldsbevakning på myndighetsnivå och i utlandet som bemanning för Regeringskansliets medverkan i genomförandet och uppföljningen av Regeringens strategi.

Energimyndighetens ställningstagande

I oktober 2007 fick forskningsrådet Bjarne Kirsebom i uppdrag att utarbeta rubricerade underlag. Uppdraget är nu slutfört och har skickats ut på remiss. I Energimyndighetens yttrande instämmer Energimyndigheten i allt väsentligt som föreslås i rapporten. Inom några områden väljer Energimyndigheten att göra vissa kommentarer och tillägg.

Kvalitet – komplementaritet - tillgång till kunskap

Utredaren skriver att en väg att gå för att erhålla fortlöpande inblick, spaning, förbindelser och sammanställning av dess resultat som ökar kunskapsbasen för det svenska samhällets utveckling är den vedertagna, dvs. genom aktiva svenska forskare, men att detta räcker dock inte. Energimyndigheten instämmer i detta och tillstyrker utredarens förslag om att Regeringen tar initiativ till skapandet av ett

kraftfullt nätverkssamarbete för samarbete och samordning mellan departementen inom Regeringskansliet, forskningsfinansierande myndigheter, berörda myndigheter i övrigt samt stiftelser, lärosäten, FOI, UI med flera. Energimyndigheten vill förtydliga att det är viktigt att forskningsfinansierande sektorsmyndigheter, såsom Energimyndigheten, bereds plats i nätverket. Energimyndigheten anser liksom utredaren att det är viktigt att till detta nätverk inbjuds även större svenska företag med intresse att samverka i omvärldsbevakningen samt de vetenskapliga akademierna.

Energimyndigheten instämmer med utredaren att i frågan om organisatorisk hemvist för detta nätverk bör ansvaret för detta ligga på en forskningsfinansierande myndighet. Om FORMAS, VINNOVA och VR sammanförs i en myndighet i enlighet med betänkandet "Forskningsfinansiering – kvalitet och relevans" som nyligen överlämnades till Regeringen, så bör ansvaret för uppföljning och rapportering samt "Kollegiet för omvärldsbevakning" ligga på denna myndighet och att de resurser inom ITPS som nu disponeras för motsvarande verksamhet bör tillföras Kollegiet. Om en sammanföring av myndigheter inte sker bör VINNOVA framför VR vara den myndighet som ska erhålla detta uppdrag.

Strategiska allianser

Utredaren föreslår att Regeringen initierar utvecklingen av strategiska allianser för svensk akademisk och industriell forskning i ett antal av de länder som tidigare utpekades som ägnade för särskilda insatser. Energimyndigheten stödjer förslaget och pekar samtidigt på att myndigheten sedan en tid arbetar i samma anda med ett flertal länder såsom USA, Brasilien och Kina m.fl. och att samarbetena med USA, Brasilien och Kina sker efter att svenska staten ingått specifika bilaterala avtal.

En viktig aspekt att belysa i allmänhet, och i synnerhet vid utveckling av strategiska allianser är IPR-frågan. Vem som äger rättigheter till innovationer som görs, publikationsmöjligheter för forskare och hur förtjänster ska fördelas är exempel på frågeställningar som måste klargöras tidigt i alla typer av samarbeten som kan leda till marknadsintroduktion eller annat kommersiellt nyttiggörande.

Tidsperspektivet

Utredaren pekar på ett antal regelförändringar som aktualiseras i perspektiv av ökade ambitioner i det internationella forskningssamarbetet samt att beslut och verkställighet av dessa bör ske snarast möjligt. Ett tidsperspektiv på 10-12 år är nödvändigt om ambitionen är att strategin ska leda till tydliga effekter genom en stabil fokusering av verksamhet och resurser geografiskt och innehållsligt. Energimyndigheten delar utredarens analys av tidsperspektivet och behovet av långsiktighet.

Resurser och finansiering

Finansiering och genomförande av det internationella forskningssamarbetet ska bedrivas integrerat med den nationella verksamheten. De huvuddrag i en svensk internationell forskningspolitisk strategi som utredaren beskriver, med en

väsentligt höjd aktivitet inom Europeiska Unionen, förstärkt bevakning av händelseutvecklingen i länder med god svensk närvaro och en uppbyggnad av ambitiösa strategiska allianser med ett antal nyckelländer kan inte förverkligas utan en mycket väsentligt förbättrad omvärldsbevakning, vilket utredaren även konstaterar. Energimyndigheten stödjer behovet av ökade basresurser för detta. Likaså behövs det göras tydligare hur myndigheter kan använda sina egna medel när det gäller finansiering av verksamhet utanför landets gränser.

Liksom utredaren anser Energimyndigheten att deltagandet i internationellt samarbete är fundamentalt viktigt och kan ge mycket i utbyte, inklusive betydande ekonomiskt mervärde och ska behandlas som en investering, med vad därav följer av vilja att satsa ekonomiska resurser för att förstärka såväl omvärldsbevakning på myndighetsnivå och i utlandet som bemanning för Regeringskansliets medverkan i genomförandet och uppföljningen av Regeringens strategi.

Beträffande kostnader för strategiska allianser föreslår utredaren att Regeringen medverkar finansiellt genom att tillföra särskilda basresurser som ska förstärka vad svenska deltagande parter tillför alliansen och att Regeringen bör för den kommande fyraårsperioden öronmärka lägst 120 MSEK/år för insatser inom tre allianser med start 2010 och inledning av verksamhet inom ytterligare minst en. Den sammanlagda nivån på den svenska insatsen bedöms då bli väsentligt högre genom insatser från svenska offentliga och privata forskningsfinansiärer, lärosäten och i förekommande fall industri. Energimyndigheten väljer att inte ta ställning till föreslagen nivå men vill poängtera vikten av en samverkan mellan Regering, myndigheter, akademien och näringslivet i skapandet av dessa strategiska allianser och att finansiella resurser tillförs.

Specifika synpunkter

Energimyndigheten vill här uppmärksamma två internationella samarbeten inom energiområdet men utanför EU-samarbetet som bör vara en del av en svensk strategi för internationell forskningspolitik och som har flera decennier på nacken. Internationell samverkan har blivit ännu viktigare i och med Energimyndighetens vidgade uppdrag kring kommersialisering och nyttiggörande av resultat.

En viktig aspekt är se vilken annan utveckling som pågår, nationellt och internationellt. Har Sverige en ledande position eller särskilda förutsättningar? Sker utvecklingen främst utomlands så att bevakning och internationella samarbeten är det effektivaste sättet att nå tillämpning i Sverige. För att kunna importera kunskap är det viktigt med deltagande i internationella och nationella nätverk, mobilitet, möjlighet till resultatspridning etc. En viktig del kan vara att stimulera forskargrupper till att etablera sig i nya prioriterade områden genom riktade beställningar av forskning. En annan mycket viktig aspekt att lyfta fram är samverkan mellan internationellt samarbete och närliggande verksamheter kring tekniköverföring, miljöteknikexport m.m.

Samverkan mellan nationella och internationella insatser ska vara självklar, och internationell samverkan är en integrerad del av de nationella insatser som görs. Myndighetens medarbetare deltar därför i allt högre grad än tidigare i internationella samarbeten. Strukturer för internt och externt kunskaps- och informationsutbyte behöver utvecklas och anpassas efter detta.

Det i särklass största internationella samarbetet inom energiområdet för svensk del sker inom *International Energy Agency* (IEA). Organisationen bildades inom ramen för OECD-samarbetet 1974 som en åtgärd efter den första oljekrisen. Syftet var bland annat att initiera forskning för att minska oljeberoendet och att övervaka behovet av beredskapslager. IEA-samarbetet bygger på att ge och ta. Helheten gör att varje land får ut mer än vad de betalar. Genom samarbetet skapas också möjligheter att samordna nationella och internationella satsningar. Internationellt deltar Energimyndigheten aktivt själva eller genom utsedda representanter i IEA som har ett omfattande forskningssamarbete genom ett fyrtiotal s.k. *Implementing Agreements*, varav Sverige deltar i ca 25 st.

Utöver samarbete inom EU och IEA deltar Energimyndigheten i ett flertal bilaterala och regionala samarbetsprojekt, däribland det Nordiska energiforskningsprogrammet (NEF).

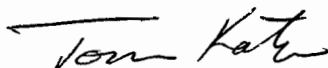
De nordiska ländernas samarbete inom *Nordiska energiforskningsprogrammet* (NEF) är internationellt sett unikt eftersom länderna har enats om ett gemensamt forskningsprogram med en gemensam finansiering. Alla de nordiska länderna har nationella energipolitiska mål om att öka såväl användningen av förnybara energikällor som effektiviteten i produktion, distribution och användning av energi. Ett gemensamt forskningsprogram startade 1985. Från början delades huvudsakligen stöd ut till forskare för att de en tid skulle vistas vid ett annat nordiskt universitet. Numera är forskningsprogrammet strategiskt inriktat på ett antal projekt inom prioriterade områden. Strategi och handlingsplaner bestäms för fyra år i taget. För perioden 2007 till 2010 gäller fortsatta aktiviteter inom områdena integration av energimarknader, förnybar energi, effektivare energianvändning, vätgassamhället samt klimatförändringar som beror på energisektorn. Sedan 1999 är Nordisk Energiforskning en egen institution under Nordiska Ministerrådet och har sitt säte i Oslo.

Det finns ett stort behov av stöd till en aktiv energiforskning och utveckling i nordisk regi, och programmet Nordisk Energiforskning understryker att initiativ till förbättring av energieffektiviteten i framtiden sannolikt även kommer från ”icke energirelaterad industri”, t.ex. inom materialteknologi, informations-teknologi och telekommunikation. Detta ställer krav på fler samsarbetsytor än de traditionella.

Inom både IEA- och NEF-samarbetet sker finansiering av verksamhet utanför landets gränser med myndighetens anslagsmedel. Ett ökat internationellt

samarbete kan komma att ställa krav på hur myndigheter kan använda sina egna medel när det gäller finansiering av verksamhet utanför landets gränser.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Tomas Kåberger. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit utvecklingsdirektören Lars Guldbrand, avdelningscheferna Anneli Eriksson, Josephine Bahr Ljungdell, Susan Linton Royen, Zofia Lublin, Andres Muld, Birgitta Palmberger och Mathias Fock, verksjuristen Fredrik Selander, enhetscheferna Anna Forsberg, Anders Lewald och Sten Åfeldt samt experten Peter Rohlin, den sistnämnde föredragande.

Tomas Kåberger
Peter Rohlin